

PREMISELE APARIȚIEI MUSICALULUI ROMÂNESC: PAGINI DE ISTORIE

PREMISES of THE APPEARANCE OF THE ROMANIAN MUSICAL: PAGES OF HISTORY

INGA POSTOLACHE²⁷,

doctorandă,

Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice,
asistent universitar, Universitatea *Ovidius*, Constanța

<https://orcid.org/0000-0001-5506-1888>

CZU 782.8.036(498)

DOI <https://doi.org/10.55383/ca.13>

Musicalul este un gen al teatrului muzical de orientare non-academică, care îmbină sincretic literatură, teatru, muzică, dans, scenografie, light design, creând astfel un spectacol pentru publicul de toate vârstele. Scopul articolului constă în analiza premiselor apariției musicalului pe scena românească, precum și scoaterea la iveală a primelor încercări de creare a musicalului național.

Cuvinte-cheie: teatrul muzical de orientare non-academică, vodevil, operă comică, operetă, musical

The musical is a genre of the musical theater of non-academic orientation, which syncretically combines literature, theater, music, dance, scenography, light design, thus creating a show for audiences of all ages. The purpose of the article is to analyze the premises of the appearance of the musical on the Romanian stage, as well as to reveal the first attempts to create the national musical.

Keywords: non-academic musical theatre, vaudeville, comic opera, operetta, musical

Introducere

Musicalul este un gen al teatrului muzical de orientare non-academică, care îmbină sincretic literatură, teatru, muzică, dans, scenografie, light design, creând astfel un spectacol pentru publicul de toate vârstele. După cum afirmă enciclopedia britanică „începuturile musicalului pot fi urmărite într-un număr de forme de divertisment din secolul al XIX-lea, inclusiv music hall, opera comică, burlesque, vodevil, variety show, pantomimă și minstrel show. Aceste divertismente timpurii au amestecat tradițiile baletului francez, acrobația și interludiile dramatice” [1].

²⁷ E-mail: agninabec@yahoo.com

Precursori și libretiști ai teatrului muzical din România

Precursorii musicalului pot fi considerate multe genuri ale teatrului muzical: vodevilul, opera comică și opereta. Libretiștii Vasile Alecsandri (1792-1854), Costache Negruzzi (1808-1868), Matei Millo (1814-1896), Eugeniu Carada (1836-1910) și compozitorii Alexandru Flechtenmacher (1823-1898), Eduard Wachmann (1836-1908), Eduard Caudella (1841-1924) și Iacob Mureșianu (1857-1917) au contribuit la dezvoltarea genurilor teatrului muzical pregătind terenul pentru apariția primelor exemple ale genului supranumit *musical*.

Viața artistică din România era legată de reprezentațiile teatrale: elemente ale teatrului liric și ale celui dramatic. Aceste elemente coexistau în genul afirmat pe deplin al vodevilului, începând cu anul 1830. Unul din primele spectacole ale genului l-a avut Teatrul de vodevil român, întemeiat în 1866 la București de către actorul și dramaturgul român Iorgu Caragiale (1826-1894). O creație vastă, care cuprinde aproximativ 50 de vodevili și cuplete de comedii musicale, aparține compozitorului E. Wachman, fiul lui Johann Andreas Wachmann (1807-1863), cunoscut creator de vodevil și operetă. Iată câteva titluri din creația sa: vodevilurile *Păunașul codrilor* (1857), *Prăpăștiile Bucureștiului* (1858), *Spoielile Bucureștilor* (1863) ș.a. La completarea repertoriului național prin creații de valoare, majoritatea cu substrat istoric, a contribuit și compozitorul E. Caudella, vodevilul *Harță-Răzeșul* (1872), scris pe textul lui V. Alecsandri.

O listă impresionantă de creații compuse pe textele unor cunoscuți scriitori ai vremii îi aparține compozitorului A. Flechtenmacher. Astfel, în anul 1848, pe textul lui C. Negruzzi a fost compus vodevilul *Doi țărani și cinci cârlani* (1848). Inspirat din operele lui V. Alecsandri, a compus vodevilurile: *Iorgu de la Sadagura* (1844), *Iașii în carnaval* (1845), *Piatra din casă* (1847), *O nuntă țărănească în Moldova* (1848), *Scara mâței* (1850), *Cinel-cinel* (1857), *Banii, gloria și amorul* (1861), *Millo director* (1865). Creația *Răzvan și Vidra* (1867) este o dramă istorică pe textul lui B.P. Hașdeu. Compozitorul este autorul muzicii pentru piesele de teatru *Provincialul Vadră* (1846), pe textul lui Alecu Russo (1819-1959), și o serie a *Chirițelor*, pe textul lui V. Alecsandri: *Coana Chirița în Iași sau Două fete și-o neneacă*, *Întoarcerea Coanei Chirița* și *Coana Chirița în provincie*, toate fiind realizate în 1850.

Revalorizarea teatrului muzical românesc la nivelul culturii europene se edifică cu ajutorul genului cunoscut ca un adevărat amalgam de elemente ale vodevilului cu cele ale operei comice, prin legătura realizată de corespondenții săi: *opera comică* franceză, *opera bufă* italiană, *singspiel*-ul german sau *zarzuela* spaniolă [2 p. 615]. Începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea vodevilul pierde teren în fața operetei, punându-și amprenta atât din punct de vedere cantitativ, dar și calitativ, prin numerele muzicale care susțin derularea acțiunii. Tot în această perioadă se remarcă cristalizarea genului de operetă prin contribuția celor două școli: cea franceză, prin aportul eminent al lui Jacques Offenbach (1819-1880), și cea vieneză, reprezentată magistral de către Johann Strauss-fiul (1825-1899).

Un moment de referință în istoria teatrului muzical din România îl reprezintă punerea în scenă a primei operete românești *Baba Hârca* (1848), de A. Flechtenmacher. Drumul trasat de *Baba Hârca* a lui A. Flechtenmacher este continuat de Ciprian Porumbescu (1853-1883), opereta sa *Crai Nou* (1882) fiind reprezentativă pentru acest gen. Cronicarii din acea vreme afirmă că partitura tânărului maestru a fost „...ruptă din sufletul poporului” [3 p. 269], valoarea muzicală fiind sporită de inspirația genurilor folclorice românești: doina, hora, cântecul batrânesc, dansul de țară și romanța lăutărească.

Istoriograful muzical O.L. Cosma, în volumul său *Hronicul muzicii românești*, remarcă: „Abia în 1882, o dată cu apariția lui Crai Nou, putem consemna un salt calitativ în operetă, abia atunci trăsăturile

genului, fundamentate în creația lui Offenbach și J. Strauss, se identifică întru totul într-o operetă românească. Din acest moment putem vorbi despre opereta națională în sensul clasic al noțiunii, întrunindu-se cerințele dramaturgico-muzicale ale genului. Până atunci opereta fusese o formă teatral-muzicală ce-și justifica determinarea nu atât prin virtualitățile componistice, cât prin titlu. În acest fel, avem de-a face cu o etapă pregătitoare cu lucrări ce ar putea fi cotate astăzi ca fiind semioperete sau operete improprii” [4 p. 61].

Conform dicționarului digital, „Genul operetei române tinde să-și părăsească tiparele tradiționale, căutând forme de expresie mai puțin convenționale, mai moderne în scriitură, apropiate de sensibilitatea publicului contemporan. Pe măsura înnoirilor generale din limbajul muzical și din dramaturgie, prin apariția și uneori sub influența unor noi forme de spectacol pop, teatrul de revistă, filmul și televiziunea, se remarcă printr-o creație relativ bogată la începuturile teatrului muzical românesc. Acest gen nou afirmat cu consecvență reprezintă o finalitate educativă și un puternic caracter național” [5].

Muzicologul Octavian Lazăr Cosma (n. 1933) scoate în evidență deosebirile între vodevil și operetă: „În operetele din a doua jumătate a secolului XIX muzica nu mai este un simplu purtător al textelor cupletelor, ca în vodevilurile lui Flechtenmacher sau Wachmann ci, printr-o mai mare consistență, ea are o contribuție importantă în adâncirea și intensificarea efectului dramatic urmărit de libret” [6 p. 88].

La afirmarea genului de operetă românească a contribuit și compozitorul E. Caudella. În anul 1880, la Iași, a fost montată prima sa operă comică românească *Olteanca*. În același an a fost pusă în scenă și opera comică *Urechile bărbatului în dar de nuntă*, compusă de Eduard Caudella și Gustav Otremba (1833-1891), pe un libret de Gheorghe Bengescu-Dabija (1844-1916), care s-a bucurat de un mare succes. În creația sa *Olteanca*, E. Caudella folosește corurile pe voci egale *Corul fetelor la tors*, din actul întâi și *Marșul oștenilor* din actul secund. Au urmat opereta *Fata răzeșului* (1881), opera bufă *Hatmanul Baltag* (1882), pe libretul lui C. Negruzzi și I.L. Caragiale, opereta *Beizadea Epaminonda* (1883), pe libretul lui C. Negruzzi. George Ștephănescu (1843-1925) este un alt compozitor care a creat în genul de operetă; din creațiile sale putem nominaliza: *Cometa*, *Mama soacră*, *Scaiul bărbaților*, pe textul lui T. Speranța. G. Ștephănescu este cel care, în 1885, a fondat *Compania Lirică Română*. Un rol important l-a avut și Constantin Dimitrescu (1847-1928), cu creațiile sale: *Sergentul Cartuș* (1895), operetă în două acte, pe un libret de I. Apostolescu (1876-1918) și opera comică *Nini* (1897), pe textul lui D. Ionescu-Zane, precum și *Sânziana și Pepelea* (1899) – o feerie în cinci acte pe un libret de V. Alecsandri. Creațiile lor marchează un incontestabil progres al genului de operetă românească.

În cartea sa *Opereta și lunga ei poveste* muzicologul și compozitorul George Sbârcea (1914-2005) ne relatează: „Fiind concepute, cum remarcau cronicarii ziarelor vremii, „sub forma națională și având un scop național”, ele au pus în lumină o fizionomie artistică de excepție și, totodată, intenția tenace de a educa și prepara publicul în vederea înțelegerii unui teatru muzical de mai înaltă ținută. Chiar dacă urechea avertizată a publicului de azi nu le mai gustă, aceste vodeviluri și „operete” n-au fost apariții hibride, ci, dimpotrivă, punctul de plecare al unui teatru muzical autohton” [3 p. 262].

Dezvoltarea genurilor care aparțin teatrului muzical de orientare non-academică în prima jumătate a secolului al XX-lea a fost stimulată de dezvoltarea mișcării teatrale, apariția trupelor noi de teatru, artiștilor, cântăreților, regizorilor, directorilor de teatru. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea pe multe scene ale celebrelor terase bucureștene *Union*, *Oteteleşanu*, *Rașca* au evoluat trupe care jucau spectacole de teatru muzical și operetă.

Opereta și vodevilul au început să fie sprijinite de artiști. Tenorul Constantin Grigoriu (1866-1918) a pus bazele celei mai reprezentative companii de operetă din țară, Compania Lirică Română, care s-a înființat în anul 1904, el fiind considerat întemeietorul operetei românești. Împreună cu trupa sa prezenta spectacole în vestita terasă din parcul Oteteleşanu din centrul Bucureștiului, care devine, pe la sfârșitul primului deceniu al secolului al XX-lea, un loc de întâlnire pentru mulți scriitori, artiști plastici și actori. Această trupă a prezentat aproape tot repertoriul de operetă, făcând astfel cunoscuți artiști precum: sopranele Florica Cristoforeanu (1886-1960) și Mara d'Asti (1871-1950), mezzo-soprana Florica Florescu (1887-1960), tenorul Ion Băjenaru (1863-1921), George Niculescu-Basu (1882-1964) ș.a.

Un alt nume de referință al teatrului muzical este Nae Leonard (1886-1928), care s-a făcut remarcat prin calitățile sale vocale excepționale, supranumit prințul operetei; debutează pe scenă, angajându-se la Trupa de comedii și operete Nicu Poenaru. În 1904 își desfășoară activitatea într-o trupă de provincie, Trupa artistică a lui Alexandru Marinescu, cu care a efectuat mai multe turnee prin țară. Mai târziu a fost invitat să joace și în cadrul Companiei Lirice a lui C. Grigoriu, interpretând rolurile principale din *Pericola* de J. Offenbach, *Contele de Luxemburg* de F. Lehár și *Mascota* de E. Audran. Însă marele renume îl va dobândi jucând rolul lui Daniello, când s-a prezentat celebra operetă *Văduva veselă* (1906) a lui F. Lehár (1870-1948).

După terminarea studiilor din Paris (1909) N. Leonard își continuă cariera sa prin țară, dar și în străinătate. Din repertoriul său liric fac parte operetele: *Povestirile lui Hoffman*, *Contesa Marița*, *Sylvia* și *Baiadera*.

Omul de teatru Constantin Tănase (1880-1945), cupletist, actor de scenă și de vodevil a pus bazele teatrului de revistă *Cărăbuș* (1919) din București, îmbinând trăsăturile genuistice ale teatrului de revistă și ale cabaretului pe parcursul următorilor 20 de ani. În perioada anilor 1930-1940 a evoluat cu succes și în trupa de revistă și operetă a Teatrului *Alhambra*, într-o concurență fidelă și o completare benefică pentru dezvoltarea acestui gen.

De istoricul operetei române este strâns legat numele lui Ion Dacian (1911-1981), unul dintre cei mai mari artiști ai operetei române. Un citat remarcabil legat de acest nume îi aparține Margaretei Zirra (1930-2022), critic de artă, publicistă și balerină a teatrului de operetă: „Splendoarea operetei moderne s-a născut odată cu Ion Dacian și s-a stins odată cu el. ... Vocea lui unică dăinuie în spațiul nostru spiritual” [7].

După anul 1950, o contribuție remarcabilă în dezvoltarea operetei românești au avut-o compozitorii: Gherase Dendrino (1901-1973), Filaret Barbu (1903-1984), Nicolae Kirculescu (1903-1985), Elly Roman (1905-1996), Alfred Mendelsohn (1910-1966), Viorel Doboș (1917-1985), Henry Mălineanu (1920-2000), Florin Comișel (1922-1977), George Grigoriu (1927-1999).

Iată câteva titluri din creația acestor compozitori români: *Lăsați-mă să cant* (1954), în două acte, este o operetă a compozitorului G. Dendrino pe libretul lui Erastia Sever, Liliana Delescu (1932-2002) și V. Cosma. Premiera a avut loc la Teatrul de Operetă din București, pe 30 octombrie a anului 1954. În data de 29 iunie 1972, cu prilejul înființării secției de operetă în cadrul Filarmonicii de Stat Oltenia, opereta lui G. Dendrino a fost montată sub conducerea muzicală a dirijorului craiovean Teodor Costin (1923-2010), soliști fiind: tenorul Filimon Siminic (1942-2014), Valentina Mănescu (n. 1972); corul a fost condus de dirijorul și compozitorul Alexandru Racu (1937-2017).

O altă creație ce aparține aceluiași autor este o operetă în două acte *Lysistrata*, libretul aparține lui Nicușor Constantinescu (n. 1980) și George Voinescu (1918-1999). Premiera a avut loc la Teatrul de Stat de Operetă din București pe 31 decembrie 1960.

Un alt compozitor reprezentativ al genului de operetă românească este Filaret Barbu cu lucrarea sa de debut, vodevilul *Privighetoarea albă* (1924). Compozitorul a scris 16 lucrări muzical-teatrale, fiind apreciate printre creatorii de operetă din secolul al XX-lea. De un real succes s-au bucurat operele: *Armonii bănățene* (1935), *Florentina* (1940), *Izbânda vieții* (1947), *Ana Lugojana* (1950), *Culegătorii de stele* (1954), *Soarele Londrei* (1972), *Leonard* (1972), *Răspântia* (1974), *Leonard* (1976), *Adâncile iubiri* (1977), *Urmașii Meșterului Manole* (1980), *Fata moșului cea harnică* (1982) ș.a.

Compozitorului Florin Comișel îi aparțin operele: *Izbânda vieții* (1947), *Culegătorii de stele* (1954), *Soarele Londrei* (1970), *Răspântia* (1974) și *Adâncurile iubirii* (1977).

Compozitorul N. Kirculescu a scris comediile muzicale: *Suflet candriu de papugiu* (1940), *Un băiat iubea o fată* (1941), *Atlantida* (1942), *Contele de Monte-Cristo* (1942), *Dragoste cu cântec* (1944), *Primăvara, bat-o vina* (1945), *Sfinxul din Hollywood* (1945), comedia *Îngerul albastru* (1946) ș.a. A urmat opereta *N-a fost nuntă mai frumoasă* (1950), pe libretul H. Nicolaide și H. Negrin (1896-1964), premiera a avut loc pe 7 februarie 1951, la București. Scenografia a fost semnată de George Teodorescu (1919-1999), conducerea muzicală aparține dirijorului și fondatorului operei române Egizio Massini (1894-1966), iar coregrafia – Elenei Penescu-Liciu (1910-1996).

Opereta *Întâlnire cu dragostea* (1962) a fost concepută pe libretul poetului, compozitorului și regizorului Bogdan Căuș (1920- 2000) în colaborare cu compozitorul Floricel Kirculescu (1903-1985). Autorului îi aparține și opereta radiofonică *Aventurile Baronului Munchhausen* (1955).

Un alt compozitor care a contribuit la dezvoltarea genului este Elly Roman (1905-1996). Fiind fondatorul orchestrei *Jazzul Elly Roman*, și-a desfășurat activitatea sa ca dirijor în teatrele de revistă *Cărăbuș*, *Alhambra* și *Atlantic*. Pe lângă piesele care aparțin genului de muzică cultă, a compus spectacole de revistă, precum și operele: *Barbara* (1946), *Rapsodia țiganilor* (1948), *Prichindel și Mărunțica* (1955), *Colomba* (1956), *Fetele din Murfatlar* (1960), *Sfârșitul pământului* (1968), *Violete de Parma* (1980). Merită de menționat că E. Roman a fost printre primii compozitori români care au inclus în partiturile sale muzica pop vestică din mijlocul secolului al XX-lea (de exemplu, twist).

Viorel Doboș (1917-1985), un alt compozitor și dirijor român, autor al unor creații numeroase – *Paloș Voinicul* (1948), *Cântecul munților* (1949), *Târșița și Roșiorul* (ambele create în același an – 1950), *Copita de argint* (1952), *Scufița Roșie* (1953), *Nimfa litoralului* (Nausica, 1967), *Ultimul secret* (1985). George Grigoriu (1927-1999) s-a dedicat compoziției de muzică ușoară și muzicii de film. În palmaresul lui regăsim muzica pentru operele *Se mărită fetele* (1973) și *Valurile Dunării*, cea din urmă fiind cântată pe marile scene ale lumii de soprana Angela Gheorghiu (n. 1965). Merită de adăugat numele lui Henry Mălineanu (1920-2000), compozitor de muzică ușoară, romane, operetă, comedii muzicale, muzică de film și de teatru evreiesc din România.

Menționăm și o listă impresionantă de spectacole de revistă: *Primăvară în do major și Barașeum '42* (1942), și *Dai un ban, dar face*, jucate pe scena teatrului *Barașeum* (1943). O serie de creații muzical-teatrale a unor reviste sunt întrunite prin imaginea Giocondei: *Gioconda Place* (1942), jucat pe scena teatrului *Gioconda*, *Răpirea Giocondei* (1945, teatrul *Gioconda*), *Aliații Giocondei*, *Gioconda la Savoy* (1946), *Gioconda pe puncte* (1947). În 1948 scrie *Doi băieți și două fete*, spectacol jucat pe scena teatrului *Boema*. Urmează *Estrada primăverii* (1950), *Între noi, femeile* (1950), spectacol jucat la Teatrul de Revistă, *Concert în hazliu* (1960), Expoziție de muzică ușoară (1963), *Revelion în Iulie* (1968), în colaborare cu fondatorul Teatrului de revistă *Fantasio*, Aurel Manolache (1931-2010), spectacol jucat la Teatrul de revistă *Fantasio* din Constanța ș.a.

Încercând să analizeze specificul musicalului românesc, în cartea sa *Actorul de musical sau tripla amenințare*, Dana Rotaru face referire la anumite trăsături specifice: „Musicalurile autohtone sunt fie creații originale, fie valorifică piese de teatru sau basme/opere literare românești care devin, astfel, creații originale. Când vorbim de creații originale ne referim la toate proiectele concepute pentru a fi puse în scenă ca musicaluri” [8 p. 54]. Aceste trăsături menționate în citatul anterior, se regăsesc în musicalurile provenite din piesele de teatru.

Regizoarea de teatru românesc Sanda Manu (1933-2023) a montat în anul 1966 musicalul *Au fost odată două orfeline*. Acest spectacol a fost realizat de echipa de producție: scriitorul și actorul român, autor de scenarii, versuri și adaptări dramatice – Eugen Mirea (1894-1973), compozitorul H. Mălineanu, scenograful Liviu Popa (1921-1977) și dirijorul Jean Ionescu (1928-1994). Spectacolul a fost prezentat pe scena Teatrului *I. Nottara* în stagiunea anilor 1965-1966.

În anul 1970 a fost montat musicalul *Alcor și Mona* după piesa de teatru *Steaua fără nume* a dramaturgului și criticului literar Mihail Sebastian (1907-1945), libretul aparținând lui S. Manu și F. Buref (1937-2016) [9].

Musicalul *Bună seara, domnule Wilde*, în regia lui Alexandru Bocăneț (1944-1997) este un spectacol complex, inspirat din dramaturgia universală cu piesa originală *Ce înseamnă să fii onest* de Oscar Wilde (1854-1900), care a fost prezentat în premieră pe 28 noiembrie 1971, la Teatrul *Nottara* din București. Coregrafia spectacolului a aparținut lui Cornel Patrichi (1944-2016), decorurile au fost asigurate de scenograful Sică Rusescu (1945-2004), iar costumele au fost realizate de Lidia Radian. Acest spectacol a fost cel mai jucat din istoria genului, iar tendința care valorifică piesa de teatru românesc a fost continuată și prin montarea spectacolului *Lady X*, în anul 1974.

La începutul anilor 1980 ai secolului trecut apare musicalul *Fratele meu Charles* (1982), compus de Edmond Deda (1920- 2006) pe un libret de Alecu Popovici (1927-1997, care a fost inspirat din comedia *Școala bărfelilor* a lui Richard Brinsley Sheridan (1751-1816). Alt musical autohton este *Misterele Londrei* (1995), realizat după faimoasa piesă *Pygmalion* scrisă de G.B. Shaw, creatorii acestuia fiind compozitorul Dan Ștefănică (1944-2010), textierul Eugen Rotaru (1941-2018) și regizorul Dominic Dembinski (n. 1957).

Începutul unui secol și al unui mileniu nou însemna o etapă următoare în evoluția genului de musical pe scena românească. Astfel, la Teatrul Național de Operetă și Musică *Ion Dacian* din București a fost montat spectacolul *Ce înseamnă să fii Bonbury* (2007), în regia lui Vlad Massaci (n. 1968) și coregrafia lui Florin Fieroiu (sursă necunoscută referitor la anii de viață). Muzicologul George Sbârcea (1914-2005) nota următoarele: „Prin muzică Henry Mălineanu a reușit să redea nu numai o atmosferă de autenticitate londoneză, ci, prin pitorescul evocării, a asigurat și o ritmică de o deosebită sugestie acțiunii, prezentării și interpretării caricaturale a personajelor (...). O feerică aventură de teatru muzical – iată ce au realizat Eugen Mirea și Henri Mălineanu cu *Bună seara, domnule Wilde!*” [3 p. 296].

Vânătoarea de balene (2007) este un musical transpus pe muzica lui R.A. Diaconu (care a avut dubla calitate: de compozitor și actor), pe versurile lui V. Valgard. Echipa de producție a fost formată în mare parte din studenți. În rolul principal a evoluat soprana Marta Sandu (n. 1990), care în acest proiect a asigurat și pregătirea vocală a studenților. Din distribuție au făcut parte: M. Sandu – *Jeune femme*, S. Tarța – *Femme en deuil*, A. Unguru – *Homme 1*, R.A. Diaconu – *Homme 2* și C.Ulici – *Joueur de billiard* ș.a.

Inspirat din tragedia lui O. Wilde prozator, poet și dramaturg, compozitorul R.A. Diaconu montează o altă premieră la Teatrul *Masca* din București, spectacolul *Salome* (2012). Muzicalul are la bază drama controversată a lui O. Wilde, însă, spre deosebire de piesa inițială, spectacolul gândit prin

prisma regizorală a lui R.A. Diaconu impresionează prin complexitatea jocului actoricesc, muzica este extrem de sugestivă și bine sincronizată cu trăirile intense ale personajelor, pe care le evidențiază. Iată distribuția aceluși spectacol, actorii: Sorin Dinculescu (n. 1957) în rolul lui Irod, Ana-Maria Pâslaru (n. 1961) în rolul Herodiadei, în rolul Salomeea este distribuită Emilia Manea (n. 1989), Alexandru Nagy (n. 1990), în rolul lui Ioan Botezatorul și Victor Apetrei (n. 1983) este distribuit în rolul lui Naraboth. Coregrafia îi aparține Felicie Dalu (n. 1962), scenografia și costumele aparțin Mădălinei Cristina Troneci, iar pregătirea vocală a actorilor a fost realizată de Haricleea Bădescu (n. 1976). Regizorul ne dezvăluie trăirile interioare ale *Salomeei*, ne descrie puritatea ei și, totodată, cealaltă latură, cea a seducției, prin muzică și dans. Punând multă pasiune în musical, R.A. Diaconu susține, că musicalul „...este cea mai pură și completă formă a manifestării spectaculare și conține în materialul său structural toate artele, cu exigența unor standarde reale și obligatoriu convingătoare” [10].

După cum afirmă sursa hotnews.ro, „Salome este un spectacol despre descoperirea celor mai adânci obsesii din interiorul uman. Obsesii, care au toate la bază încălcarea unei ordini supraumane, unei orânduiri ancestrale, pe care omul, în dorința bolnavă a căutării și a asumării puterii totale asupra a tot ce trăiește, o încalcă, uitând că, la urma urmelor, undeva, totul îi stă scris deja. *Salome*, prințesa Iudeei, fiica împărătesei Herodiada și nepoata regelui Irod, ulterior tată vitreg, este scindată, în devenirea ei din față în femeie, între nevoia de puritate și pofta carnală pe care i-o trezește Ioan Botezătorul” [11].

Actorul și directorul teatrului *Masca*, Mihai Mălaimare (n. 1950), consideră că acest musical este unul „de excepție”, caracterizându-l astfel: „Controversata dramă cândva interzisă lui Oscar Wilde este o poveste despre decadentă, păcat, sacrificii, iubire în toate formele ei și implacabilitatea destinului. Patosul, intensitatea și euforia care definesc jocul actorilor vă vor purta într-o călătorie incredibilă și răvășitoare în timp într-un muzical de excepție” [12].

Musicalul *Căinele grădinarului*, după piesa lui L. de Vega, este o adaptare muzicală, care îi aparține lui Sorin Chifiriuc (n. 1950), chitarist, interpret și compozitor de muzică rock. Inițial a fost montat în regia semnată de Șerban Puiu (n. 1971). Spectacolul a fost realizat de Florian Pittiș (1943-2007), regizor de comedii și actor. Acest spectacol a fost jucat de-a lungul mai multor stagioni la Teatrul *Bulandra* din București. Din distribuție au făcut parte: Emilia Popescu (n. 1966), Oana Pellea (n. 1962), Mihai Gruia Sandu (n. 1956), Răzvan Ionescu (n. 1955), F. Pittiș, Manuela Ciucur (n. 1963), Marcel Iureș (n. 1951).

Prin urmare, putem afirma că în ultimele decenii ale secolului al XX-lea repertoriul teatrelor muzicale a fost completat cu primele exemple ale musicalului național.

Concluzii

Făcând referire la orientările timpurii ale secolului al XX-lea, putem spune că în România au apărut primii muguri ai acestui gen sincretic de divertisment, dezvoltat de compozitorii și libretiștii autohtoni. Primele exemple de musicaluri au apărut în anii 1970. Într-o mare varietate de exemple din dramaturgia mondială sunt folosite bazele literare ale autorilor: O. Wilde, L. de Vega, G.B. Shaw, W. Shakespeare, R.B. Sheridan ș.a.

Apariția genului de *musical* în spațiul românesc a fost precedată de diferite genuri ale teatrului muzical de orientare non-academică: vodevil, operă comică, operetă, variété, teatrul de revistă. S-a format o listă impresionantă de lucrări care aparțin genurilor sus-menționate care au pregătit apariția *musicalului* în România în urmă cu 150 de ani.

În a doua jumătate a secolului al XX-lea teatrul muzical românesc se perfecționează și variază de la vechea operetă până la musicalul propriu-zis. Prin urmare, dramaturgia literaturii române este

reprezentată de: *Chirițele, Piatra din casă, Sânziana și Pepelea* după piesele lui V. Alecsandri, *O noapte furtunoasă* și *O soacră* de I.L. Caragiale, *Trei Crai de la Răsărit* de B.P. Hașdeu, *Titanic Vals* și *Fulgi de nea* ale lui T. Mușatescu ș.a.

În ceea ce privește compozitorii, putem afirma că se formează o întreagă pleiadă care contribuie la dezvoltarea genului de musical: E. Deda, H. Mălineanu, G. Dendrino, M. Sebastian, T. Popa, N. Alifantis, R.A. Diaconu, D. Ștefănică, E. Sarosy, S. Chifiriuc, L. Casvassi, A. Milea, A. Hanu, R. Vlad, C. Dăscălescu, M. Țeicu, A. Manolache, D. Lupu, Ș. Ursachi ș.a.

Din punct de vedere al stilului, nu putem afirma că există elemente de limbaj muzical bine definit, din cauza faptului că unii compozitori au studii de specialitate, iar alții nu. Majoritatea autorilor de musical au fost compozitori de muzică ușoară, având doar experiență componistică în genurile de muzică pop și a șlagărelor.

Referințe bibliografice

1. Musical. In: *Britannica* [online]. [accesat 02 noiem. 2022]. Disponibil: <https://www.britannica.com/art/musical>
2. BUGA, A., GALESCU, O. *Opereta, zarzuela, musicalul*: Ghid. Blaj: Buna Vestire, 2008.
3. SBÂRCEA, G. *Opereta și lunga ei poveste*. București: Editura Muzicală, 1979. ISBN/COD 551 PIBOP.
4. COSMA, O.L. *Hronicul Muzicii Românești*. Vol.1. București: Editura Muzicală, 1973.
5. Operetă. In: *DEX.md* [online]. [accesat 11 noiem. 2022]. Disponibil: <https://www.dex.md/definitie/operet%C4%83>
6. COSMA, O.L. *Opera românească: Privire istorică asupra creației lirico-dramatice*. Vol. I. București: Editura Muzicală, 1962, p. 88.
7. CARAMAN FOTEA, D. *Ion Dacian, o glorie a operetei românești* [online]. [accesat 22 dec. 2022]. Disponibil: <http://www.cimec.ro/Muzica/Cronici/DCFotea45.htm>
8. ROTARU, D. *Actorul de musical sau tripla amenințare*. București: UNATC Press, 2017. ISBN 978-606-8757-24-7.
9. DANALACHE, P. Week-end-ul devoratorilor de musical „Bună seara, Domnule Wilde!” [online]. In: *Magna News*: [site]. 29 ian. 2019 [accesat 20 ian. 2023]. Disponibil: <https://magnanews.ro/2019/06/week-end-ul-devoratorilor-de-musical-buna-seara-domnule-wilde/>
10. Salomeea cu mască și fără mască [online]. In: *Antena I*: [site]. 19 ian. 2012 [accesat 18 ian. 2023]. Disponibil: <https://a1.ro/timp-liber/evenimente/salomeea-cu-masca-si-fara-masca-id19434.html>
11. Premiera cu spectacolul „Salome” la Teatrul Masca [online]. In: *NotNews.ro*: [site]. 10 ian. 2012 [accesat 26 ian. 2023]. Disponibil: <https://www.hotnews.ro/stiri-cultura-11155723-premiera-spectacolul-salome-teatrul-masca.htm>
12. Salomeea cu mască si fara mască [online]. In: *Antena I*: [site]. 19 ian 2012 [accesat 16 oct. 2022]. Disponibil: https://a1.ro/timp-liber/evenimente/salomeea-cu-masca-si-fara-masca-id19434.html_